

11325

АЛ. БАЛАБАНОВЪ

БУРЕНИ

ОТДЪЛЕНЪ ОТПЕЧАТЪКЪ ОТЪ

АЛМАНАХЪ ЛИТЕРАТУРЕНЪ
ГЛАСЪ



АЗБУКА



*На Хи
Антоан
Брукарки
Сара
26 май 1922*

117a

18171/51

**ПРОВЕРКА
2009 - 2010**

ПРОВЕРКА
1979г.

ПРОВЕРКА
1991г.

БУРЕНИ

отъ Ал. Балабановъ

Знаете всички, отдавна, преди тонфилма, преди радиото,
 И още преди киното,
 Отъ времето на захарнитъ червени пѣтлета,
 Набоцкани на дървени клечици,
 Отъ времето на подирпладнешкитъ латерни съ папагалитъ,
 Отъ времето на очилатата широкоока панорама тамъ
 На училищния дворъ,
 Въ зората на моето Вчера,
 Въ дъното на моето Отдавна —
 Тамъ сж замръзнали моитъ пролѣтни, есенни и зимни бури,
 Тамъ сж голѣмитъ ми цѣвнали рани,
 И зѣятъ и зѣятъ — и не се затварятъ,
 И не увѣхватъ — — —
 Тѣ — всичкитъ ми стари, всичкитъ ми досегашни рани.....

Какви сж ярки червени сулинари
 Вледененитъ въ дълги струи капки на кръвта ми!
 А ранитъ ми зѣятъ и зѣятъ — и не се затварятъ.....
 Да не чакатъ пѣкъ самото блаженство да ги затвори?
 Че блаженството — то е само единъ мигъ —
 И цѣлъ животъ го чака.
 Затова ранитъ не ме болятъ — и не горятъ.
 Тѣ зѣятъ и зѣятъ и не се затварятъ.
 Като цвѣтята въ буренитъ на градината въ задния дворъ,
 Като високата гиргина. Червена, червена....
 Като лекополата ружа....
 Пламнали, мислишъ, по тебе....
 Ти я наведешъ да я цѣлунешъ,
 Тя се разтваря да я цѣлунешъ,
 Гиргината те плесне по носа,
 Ружата напудри твоята коса.
 И ти завикатъ всички, заедно съ трънитъ:

Ти нѣмашъ право,
 Ти имашъ само самоизмами,
 Тукъ нѣма римовани циклами!
 Нали видѣ: вратиката пропѣлзѣ подъ краката ти,
 Ти я настѣпи, тя завонѣ като стеница,
 Ти я остави....
 И отиде, отиде-пфу! — отиде съ розата! А розата?
 Тя пѣкъ отиде съ трендафила....
 Ти и мене забърка:
 Розата—трендафила—Нали е все едно и сжщо цвѣте!



Не съ трендафила, не!
 Розата ти отиде съ прозата!
 Хризантемата ти избѣга съ босилека.
 Тѣгувай сега и жали!

Не ми е жалъ за хризантемата.
 Като че много имаше тогава хризантеми!
 Не жая нито за хризантемата, нито за босилека.
 Той мерише, мерише на... на
 Царвуль на селякъ следъ жѣтвенъ день мерише....
 Тя мерише — тя на нищо не мерише...

Аленъ бѣлъ
 Макъ се разлюлѣлъ;
 И влюбения день
 Трепка опоенъ.

Да бѣгамъ отъ цвѣтята,
 Да ида при нивята.

Слънце ми се застояло
 Срѣдъ небе надъ равнина;
 Тежко е поле заспало
 Подъ задушна мараня.

Класоветѣ, дѣхъ стаили,
 Слушатъ срѣпъ да не кѣнти;
 Всички птички се изкрили,
 Само гарванъ пролети.

Вѣвъ уста ми замъртвѣло,
 Свила се въ сърдце змия;
 Отъ лице ми прегорѣло
 Потъ се лѣй възъ пещъ земя.

Тѣзъ нивя! Тѣзъ нивя!

Весдень,
 Всенощъ
 Съсъ остъръ ножъ
 Пронизватъ менъ
 Сърдце незнайни звукове.

Така на сънь
 Камбаненъ звѣнь
 Ечи,

Коса звечи
И трѣскалъ зрѣли класове....

Махнете се отъ мене, страхове!
Живота е по-силенъ и отъ васъ!
Каква голѣма дума бѣше тазъ!

Вѣнецъ отъ класове ще си сплета,
Той ще преживѣе всичкитѣ цвѣтя....
И вѣтърътъ да го разпрѣсне —
Отъ него нова жѣтва ще възкрѣсне.

Е, добре. Изказа всичкитѣ утехи,
Но нѣмашъ никакви успѣхи.
Твоитѣ рани — тѣ пакъ зѣятъ
И зѣятъ
И ти се смѣятъ....
Аа!... Тѣ се смѣятъ....
Моитѣ рани.
На мене се смѣятъ,
Смѣятъ се като глумцитѣ въ стари и хубави комедии,
Както въ Кралъ Лиръ глумецътъ се смѣе на своя господарь..
Пакъ се излъга — или излъга:
Кралъ Лиръ комедия ли е?
Но тѣ нали се смѣятъ,
Смѣятъ се и се плѣзатъ на тжгата ми,
Че носѣла одеждитѣ на радостъта;
Смѣятъ се, че стои свѣтла и нѣжна
Като статуя отъ розовъ мраморъ —

И сладострастно я цѣлуватъ.
А радостъта ми — и старата и новата,
Тя ми разперила пѣстри и леки коприни
Като детско хвърчило
Въ лѣтнитѣ, въ нѣкогашнитѣ лѣтни и прашни привечери
край пжтя.

Или като циганката Атидже,
Или като глупавия папагалъ
Въ зоологическата градина,
Вързанъ за жегъла,
Вързанъ запремѣталъ се, закрещялъ това,
Коего самъ никога не е разбралъ:
„Никога! Никога!“
Защо бѣ, глупако, защо Никога, та Никога?
Защо пѣкъ Никога, Никога?
Ето Развигорътъ пакъ ще ми духне,

Ще разтвори всичкитѣ пъпки въ гората,
Тѣ ще ме видятъ и ще ме дарятъ съ пролѣтѣта — — —
Защо „Никога! Никога“?

Пролѣтенъ дъждъ преди малко отмина.
Пъпки по дървета въ мокра градина
Пазви отворили — слънце ги грѣй,
А влюбенъ Развигоръ ги съ пѣсни люлѣй:

Бързай, съньо, отъ горица,
Хващай малка хубавица!
Бѣла рокля ѝ оши,
Алѣ коланъ ѝ препаши.
Дай ѝ възани чепици,
И гerdани отъ жълтици!
Донеси отъ панаиръ
Ситенъ гребенъ отъ чемширъ,
Като стане да се реши —
Пълна кошница череши.

Пролѣтенъ дъждъ преди малко отмина.
Пъпки по дървета въ мокра градина
Пазви отворили — слънце ги грѣй.
А влюбенъ Развигоръ ги съ пѣсни люлѣй.

Но, ако искашъ, има отъ Развигоръ още по-леки пѣсни;
Е, такива, да ги пѣешъ и да нѣмѣешъ отъ умиление:

Въ изтокъ алена мъгла,
Слънцето изгрѣва:
На въздушни си крила
Пѣсенъ долетява.

Пролѣтъ е.... Животъ е новъ — — —
Птички чуруликатъ.
Радостъ, радостъ и любовъ
Въвъ сърдце ми блиииикатъ....

*

Ще бликатъ и ще чуруликатъ —
И безъ твоитѣ стихове .
Пролѣтѣта си иде и безъ стихоплетството на пусти поети.
Но какво да правя—наистина: Ни-ко-га!

*Резултатътъ на
колко бяхте
да видите въ м-кар*

Ей, тамъ продаватъ цъвнали мечти.
 За себе си — какво, какво ще купишъ ти?
 Не знамъ. Не мога. Нѣмамъ съсь какво.
 Изсъхна жизненото ми дърво.
 И Днесъ е мисълъ. Утре ми е само страхъ.
 А Вчера е зарито въ прахъ...

Ахъ, остави тѣзъ рими —
 Ти си фалиралъ — това е всичко,
 А не тоя прахъ и тоя страхъ и жизнено дърво —
 И кой знае още какво....
 Ти си фалиралъ — и затова ти казвамъ „никога, никога“....
 Пъкъ нека съмъ глупавъ папагалъ — — —
 И то отъ зоологическата градина....
 И за това сж всички папагали противъ тебъ,
 Отъ всички зоологически градини.

Ти си невъзможенъ на теория,
 И все пакъ сжществуващъ цѣла история.
 Затова ти се бѣ зачудилъ онзи стария,
 Че можешъ да живѣешъ и въ България
 При толкозъ много вѣрни врагове,
 Всѣки единъ отъ които ковчегъ ти кове....
 Дори и най-близкия ти сеща нѣкаква сладина
 Въ твоята безкрайна горчевина....
 Нали и въ най-дълбоката любовъ на тоя свѣтъ
 Борбата е кой да си отиде понапредъ.
 Душитѣ ни сж скрити въвъ мъгла.
 Портрети има, има толкозъ огледала
 Но пакъ едва ли нѣкой знае своето лице,
 А где ли пъкъ и своето сърдце,
 И никой никога не ще проникне въ чуждото сърдце...

Но моето сърдце е трепетликовъ листъ,
 И всѣки шепотъ на Развигоръ то разбира;
 Съгледа облаче на свода чистъ —
 Преди да гръмне бурята замира....

Стани и ти папагалъ, или стани и ти противъ себе си —
 И тогава — поне еднажъ въ живота
 И ти да си въ числото на победители въ тоя свѣтъ.
 Защото ти не си дете да не знаешъ,
 Че съсь гръмки закани като тая тука
 Не ще да можешъ никого да уплашишъ:

*Всички са
за тебъ*

*Не знае кой
и кой
тукъ е
и кой
за тебъ*

И лай ме ти, и вий се, песъ безсраменъ,
Обълвай кухи зжби и ръмжи!
Душа ми огънь е, тѣло ми каменъ —
Посмѣй — и ти до менъ се приближи....

Окапа щатъ ти косми катъ отъ шуга,
Покри ще кожата ти струпъ и смрадъ....
Изежъ се самъ. Изпий се самъ. Че друга,
За тебе нѣма друга стръвъ и жадъ.

Но, песъ безсраменъ, азъ пакъ те жаля:
Катъ тебе грозна е и твойта скръбъ,
Денътъ нощъта, нощъта деня ти ще преваля
И день и нощъ ще да се свивашъ ти на сръпъ.

*

А има голѣми самохвалства съ малки думи:

Изстина първата умраза,
Изстина първата любовъ;
И двама времето наказва,
За никого отъ нигде зовъ.

Азъ плачехъ, плачехъ — ти мълчеше,
Ти плачешъ, плачешъ — азъ мълча.
Азъ чезнѣхъ, чезнѣхъ — ти хвърчеше,
Ти чезнешъ, чезнешъ — азъ хвърча.

Пустни ржката ми студена,
И всички думи задуши;
При всѣка среща — стой смутена,
При всѣко сбогомъ — смъртъ рѣши.

Тогава на ти още и страшнитѣ очи!
Затрепери и замълчи:

Очи си смъртоносни отвори!....
И право въвъ сърдцето удари.
Хж, тѣй.... Тѣй, още! Змио, безъ пощада!
Въ дълбокия имъ мракъ е пламналъ ада,
И тамъ се лутатъ сѣнкитѣ безброй,
Катъ псета грѣшни съ жаленъ вой.
Удри!... Азъ знамъ, тазъ страшна злоба
Отъ твоитѣ бѣсни мжки ти събра:

Единъ съсъ тебе дълго си игра,
 Но ти изпрати хиляди въвъ гроба....
 Удри!... Предъ менъ блаженный домъ вечъ зѣй.
 А ти — за нови подвизи живѣй!

* * *

Подиряхъ смѣховетъ си, тѣ да ме спасятъ,

Тѣ да ме спасятъ отъ тия папагали — — —
 А тѣ — смѣховетъ ми — не ги е срамъ! Ужъ пламъци —
 А пѣкъ то — вкоченясали отъ студъ,
 Зъзнатъ като просяци предъ Коледа,
 Треперятъ и не казватъ нищо,
 А само затракали зжбитъ си.

И воплитъ ми — гладни циганки,
 Разтворили всички уста — нѣмѣятъ безъ ужасъ,
 И безъ тояги — предъ злитъ псета на триста села....
 Мечтитъ ми — тѣ пѣкъ, тѣ увиснали
 Като грѣшкитъ около човѣшкитъ мисли,
 Увиснали въ мрежитъ на страховетъ ми,
 Чудятъ се на моитъ рани....
 И като светиниколски шарани,
 Щастливи и самодоволни въ своя пленъ —
 Моитъ мечти — тѣзи мързеливи сладници!
 И се преструватъ, хитруватъ,
 Че ужъ сж замислени въ далнината,
 Като овцитъ край желѣзнични релси,
 Когато не минава влакъ.....
 И гледатъ нѣкоя върба —
 И блѣятъ молитвено:

Къмъ небе ржце си
 Скелетни прострѣла тя;
 Бавно безшумно капятъ
 Сетнитъ листа....
 Майчина молитва
 Въ млакия въздухъ вѣй;
 Забравено въ своята вѣчна радость
 Небето нѣмѣй....

За една проста върба!
 За една върба ли!
 Ами това? Върба ли е и това?

Вѣтъръ вѣй въ гората гола,
Вредъ небето потъмнѣ;
И на нашата топола
Скърцатъ сухитѣ клоне.

Издалече глухо тѣтне....
И рѣката какъ реве!
Бързатъ по вълни ѝ мжтни
Сламки, сухи клонове....

Надъ досадното стрѣнище
Черни гарвани летятъ;
Дигнало се пепелище
Тамъ далечъ по дълги пжтъ...

Бихме ти изблѣяли още нѣколко такива рими,
Но влакъ се задава....
Бѣгайте презъ глава!

Самодурин

Ужъ мързеливи, ужъ вѣвъ мрежа....
Димъ се дига отъ тѣхния бѣгъ....

И ето ме самъ въ полето,
Самъ и безъ мечти,
Само съ тия зинали рани...
Облаци мрачни надъ мене,
Пустиня въ душата.
И тръгнахъ на никжде...

Помисля си, не ти е мжчно като на менъ —
Като пиянъ се люшкамъ посрѣдъ бѣли день.
Помисля си — и тебъ е мжчно като на менъ —
Залитна падна като поразенъ!

Искашъ да кажешъ, че не отъ виното,
А отъ мислитѣ!
Много ти вѣрваме, много!
Умрѣ, умрѣ — и тя — и нашата вѣра умира!
А ти, ти още се люшкашъ ужъ като, а то воистина пиянъ!

И стигнахъ до единъ почернѣлъ яворъ,
Опрѣхъ се на него....
И голитѣ му клони засъскаха
И по душа ми заблѣскаха:
Или ни нѣщо свѣстно разкажи,

Или ни всичко излъжи.
 Поиздекламирай нѣщо въ стихове,
 Нѣщо за разпѣване на кръсть,
 За сърдце, за любовь, за океани
 Съ думи малко по-едри и по-отбрани.
 Но не искаме току тѣй като всички пѣснопойци
 Направо отъ живота, направо отъ чешмата,
 Не като тия, които ни говорятъ за вино съсъ сода,
 Които взиматъ всичко отъ природата
 И ни поднасятъ само содата....
 Искаме вино направо отъ бѣчвата.
 И медъ направо отъ връчвата....

По тази улица вървѣхъ,
 Отъ гдето минахъ първи день,
 Когато я видѣхъ,
 Отъ свѣнъ и щастие смутенъ.

Току предъ менъ се появи
 Отсреща сѣнката ѝ пакъ;
 И пакъ задъ жгѣла зави,
 Изчезна въ леки полумракъ.

И вгледахъ се — не мислѣхъ где,
 И мислѣхъ си — не знаехъ що;
 Катъ сѣнка споменътъ дойде....
 И днесъ — отдавна бѣше то....

* * *

Помнишъ, презъ хиляда и деветстотинъ и дванайсета
 година,
 Въ последнитѣ дни на ноемврий, презъ първата война,
 Отъ Солунъ за Гевгели ти бѣ повелъ отъ девойки дружина—
 Тѣ ученички отъ гимназията — ти отдавнашенъ учителъ.
 И денонощно всички пеши, все край Вардара, ти съ ре-
 волвера напредъ — и тѣхенъ водителъ.
 Задачата ти бѣ да ги заведешъ по роднитѣ имъ градове,
 Защото още тогава и сѣрби и гѣрци не даваха на бѣлгаритѣ
 влакове....
 Нали, не се мислѣше ти тогазъ нѣщо като Наполеонъ при
 Москва сто години попереди?...
 Но, все пакъ, при призрака на тогавашни и на бѣжднитѣ
 беди

На Македония свещенна и на цѣлия Балканъ,
 Ти въ стихове изтъка погребалния саванъ....

* * *

Дете бѣхъ. Надъ Вардаръ срѣдъ моста застанѣхъ въ
 забрава....

Що приказки чудни ромонятъ ми жълти вълни!
 И слушамъ презъ сълзи, и мжка дълбока ме сдавя —
 То звекъ отъ вериги ли бѣше? ... Плачъ на жени?

Минаватъ години. И чети, комити, войводи,
 Кланета и бомби, реформи, тероръ, хуриетъ...
 Отъ чуждъ край дома се завръщамъ. И нѣщо ме води
 Направо на моста на Вардаръ — както напредъ....

Въвъ зрѣлата пролѣтъ рѣката пияна се плиска
 Презъ буйни ливади изъ бухнали въ цвѣтъ дървеса.
 Въ душа ми надежди се будятъ.... Зорята е близка!
 И — знамъ ли що стана — тогава повѣрвахъ въ чудеса.

Минаватъ години. И Вардаръ отново захвана
 Да пѣе пакъ старата пѣсенъ по стария пѣтъ.
 И пукна войната, и екна Балкана...
 Ура и на ножъ и на хиляди тигри ревѣтъ....

И днесъ съмъ на моста. Но Вардаръ едва се обажда.
 Полето пустиня, гората е черна тжга.
 Вѣнецътъ отъ снѣжнитѣ върхове всичко обгражда,
 Нарѣдко се звѣнне отъ стадото тамъ по брѣга....

* * *

Но казвай по-невинни настроения,
 Така съ въздишки и тжга,
 И безъ трагични вълнения,
 А само шарки на небесната джга.
 Не, не това, ние искаме по-едри, по-голѣми думи.
 Искामе океани, урагани, свѣткавици и бомби.

Съгласенъ. Но нека ги издекламира вашиятъ
 Кривоустъ актѣоръ.
 Въ гласа му има и рутѣна,
 Езикътъ му е като ламарина,
 Ще гърми и ще шуми като въ театъра си.
 Актѣорътъ зарева:

Мечтая ли за тебе — азъ ликувамъ,
И весель бродя изпо шемеднитѣ върхове;
Или по бурни океанъ на радостъта си плувамъ,
И никакъ нигде и не диря брѣгове...

„Бребре брее!“

Да, тъкмо тука нѣкой шопъ,
Отъ галерията, изгугука.
Невъзпитанъ шопъ! Продължете! Недодѣланъ шопъ!
Извика важно партерътъ — и махна съ ржкавицата си.
Актьорътъ пакъ зарева:
Но видя ли те — виждамъ твоята досада...

Браво! Така ти се и пада! — Извика нѣкой другъ.
Актьорътъ се разсърди, но пакъ поде:

Но видя ли те — виждамъ твоята досада,
Досадата отъ мене и отъ моята любовъ,
Душата ми въвъ дъното на пѣкъла пропада,
Отъ никжде надежденъ зовъ...

Но и тукъ съ гласъ на умрѣлъ
Единъ отъ ложитѣ извика:
Свѣтнете му съ борина.
Но актьорътъ несмутенъ изрева и последния куплетъ.

Ни любовта ми, ни скърбта ми вечъ побира
Уплашеното ми сърдце. Зачакахъ божий прѣстъ.
Свѣткавицата на отчаянието моя мракъ раздира...
Спасенъ съмъ! Спасителко! Разпѣвай ме на кръсть!...

Стига, стига! Разбрахме всички:
Съ голѣми думи се ловятъ малки птички...
Но влакътъ мина, мечтитѣ ми дойдоха пакъ.
Увиснаха всѣка на своя кракъ.
Мечтитѣ се втрениха въ моитѣ рани,
И сякашъ нѣкакъ отъ себе си пленени,
И отъ мързелъ вдъхновени —
Забиха за надгробное ридание:

Сънь, сънь, сънь е
Битието на свѣта;
Иде отъ Нищото и въ Нищото тъне —
На суетитѣ суета...

Ти всичко разлюби,
Преградитъ разбий;
Радостъ и скърбъ —
Ще ожъне сжщи сърпъ;

Пламнали смѣхове,
Подвизи, грѣхове —
Всичко е звънъ,
Всичко е сънъ!...

Юли 1954

11. Април. 1949

0 1

